

Spis treści

Przedmowa do wydania polskiego	11
Rozdział I. Wprowadzenie	15
1. Analiza kulturowa i semantyka lingwistyczna	15
2. Słowa i kultury	16
3. Różne słowa – różne sposoby myślenia?	22
4. Model kultury a słownictwo języka	32
5. Częstotliwość słów a kultura.	35
6. Słowa klucze a podstawowe wartości kultury	41
7. Czy „kultura” to niebezpieczna idea?	44
8. Uniwersalia językowe i pojęciowe	53
9. Jak się wydostać z wieży Babel: „naturalny metajęzyk semantyczny”.	56
Elementarne jednostki semantyczne	59
Uniwersalia leksykalne	60
Kategorie i części mowy	61
Uniwersalna składnia znaczeń	63
Polisemia	65
Aloleksja	65
„Opcje walencyjne”.	67
Metoda prób i błędów	67
10. Podsumowanie.	69
Rozdział II. Słownictwo jako klucz do etnosocjologii i psychologii kultury. Wzorce „przyjaźni” w różnych kulturach	72

1. Czy „przyjaźń” jest uniwersalna?	72
2. Zmiany znaczeniowe angielskiego słowa <i>friend</i>	78
Ilu mamy „friends”?	78
Przyjaciel w potrzebie	86
„ <i>Friends</i> od serca” a „ <i>friends</i> dla miłego towarzystwa”	88
„Grono <i>friends</i> ” a wyłączny charakter przyjaźni	89
<i>Making friends</i>	98
„Prawdziwi <i>friends</i> ” a „bliscy <i>friends</i> ”	102
Przyjaciele a wrogowie	106
„Drodzy <i>friends</i> ” a „sympatyczni <i>friends</i> ”	108
Podsumowanie i wnioski	111
3. Wzorce „przyjaźni” w kulturze rosyjskiej	116
Rosyjskie odpowiedniki angielskiego słowa <i>friend</i>	
– przegląd	120
<i>Drug</i>	123
<i>Podruga</i>	134
<i>Prijatel'</i>	141
<i>Towarišč</i>	144
<i>Towarišč</i> ₂	154
<i>Rodnye</i>	157
4. Wzorce przyjaźni w kulturze polskiej	166
<i>Koledzy</i> i <i>koleżanki</i>	169
<i>Przyjaciel</i>	179
<i>Znajomi</i>	183
<i>Rodzina</i>	189
Podsumowanie	194
5. <i>Mate</i> – klucz do kultury australijskiej	195
Różne znaczenia słowa <i>mate</i>	201
<i>Mate</i> ₂ : etap przejściowy pomiędzy <i>mate</i> ₁ a <i>mate</i> ₃ ?	204
<i>Mates</i> i <i>mateship</i>	206
Stosunek do „ <i>mate</i> ”	213
Próba zdyskredytowania „ <i>mateship</i> ”?	227
6. Podsumowanie	230
Dodatek: Zestawienie formuł eksplikacyjnych	234

**Rozdział III. Słownictwo jako klucz do etnofilozofii,
historii i polityki. „Wolność” w językach: łacińskim,
angielskim, rosyjskim i polskim 239**

1. „Wolność” – pojęcie kulturowo względne	239
2. Łacińska „libertas”	241
3. Angielskie „freedom”	245
4. Angielskie „liberty”	254
5. Dawne znaczenie słowa <i>freedom</i>	261
6. Rosyjska „svoboda”	265
7. Rosyjska „volja”	276
8. Polska „wolność”	282
9. Podsumowanie	289
Dodatek: Zestawienie formuł eksplikacyjnych	292

**Rozdział IV. Słownictwo jako klucz do zrozumienia
historii, narodu i społeczeństwa. „Ojczyzna”
w językach: niemieckim, polskim i rosyjskim 295**

1. Różne „ojczyzny” – różne „patriotyzy”	295
2. Niemiecki „Heimat”	296
3. Niemiecki „Vaterland”	304
„Vaterland” jako całość nadrzędna	305
Szacunek, miłość i duma	306
„Vaterland” i naród	309
Służba i obowiązek	313
„Vaterland” w Niemczech powojennych	322
Podsumowanie: pełna eksplikacja słowa <i>Vaterland</i>	325
4. Polska „ojczyzna”	326
„Ojczyzna” – kraj urodzenia?	330
Zbiorowa pamięć o męczeństwie	334
Moralny wymiar „ojczyzny”	340
„Ojczyzna” jako kultura i tradycja	343
„Ojczyzna” – kraj naszych przodków?	345
Podsumowanie: pełna eksplikacja pojęcia „ojczyzny”	346
5. Rosyjska „rodina”	347
6. Podsumowanie	355
Dodatek: Zestawienie formuł eksplikacyjnych	355

Rozdział V. Australijskie słowa kluczowe a podstawowe wartości australijskiej kultury	358
1. „Kultura australijska”	358
2. Australijskie czasowniki aktów mowy	366
<i>Chiack (chyack)</i>	366
<i>Yarn</i>	373
<i>Shout</i>	379
<i>Dob in</i>	384
<i>Whinge</i>	389
3. Australijskie „słowa-na-b” (przekleństwa)	395
<i>Bloody</i>	397
<i>Bastard</i>	402
<i>Bugger</i>	410
<i>Bullshit</i>	418
4. Podsumowanie	426
Dodatek: Zestawienie formuł eksplikacyjnych	427
Rozdział VI. Japońskie słowa kluczowe a podstawowe wartości japońskiej kultury	431
1. Jak „unikalna” jest kultura japońska?	431
2. <i>Amae</i>	437
3. <i>Enryo</i>	445
4. <i>Wa</i>	455
5. <i>On</i>	465
Wstępna analiza pojęcia „on”	465
„On” i „dobre uczucia”	467
Jakiego rodzaju „długi” wchodzi w zakres „on”?	471
„On” i hierarchia społeczna	474
Czy „on” nadal istnieje w Japonii?	477
„On” – końcowa ilustracja	478
6. <i>Giri</i>	479
Co to jest „giri”? Dyskusja wstępna	479
Czy „giri” dotyczy relacji międzyludzkich?	481
Czy „giri” jest relacją trwałą?	484
Czy „giri” jest formą odpłaty?	486
Moralny i społeczny charakter „giri”	490

„Giri” jako ciężar	493
7. <i>Seishin</i>	495
8. <i>Omoiyari</i>	502
9. Podsumowanie	507
Dodatek: Zestawienie formuł eksplikacyjnych	509
Bibliografia	512
Indeks	539